

مطالعه تطبیقی مسائل اجتماعی و رفاهی بازنشستگان نیروی انتظامی

تاریخ دریافت مقاله: ۸۸/۴/۲۰

تاریخ تأیید مقاله: ۸۸/۶/۱۰

بهاره حاجی حسینی

چکیده:

مسئله و هدف: بازنشستگی به عنوان پدیده‌ای اقتصادی - اجتماعی، واقعیت مهمی است که لاجرم در زندگی شغلی اکثر نیروی انسانی شاغل در سازمان‌ها و نهادها و ... اتفاق می‌افتد. هدف اصلی این پژوهش بررسی و مطالعه تطبیقی مسائل اجتماعی و رفاهی بازنشستگان نیروی انتظامی در دو مقطع زمانی سال ۱۳۸۱ و ۱۳۸۸ است.

روش: روش تحقیق حاضر، از نوع پیمایشی بوده است و جامعه آماری این تحقیق را کلیه مراجعه‌کنندگان به صندوق قرض‌الحسنه حبیب‌ابن‌مظاهر و کانون بازنشستگان ناجا تشکیل می‌داد که برای انتخاب نمونه مورد مطالعه، از روش نمونه‌گیری تصادفی سیستماتیک (منظم) استفاده شده است.

یافته‌ها: یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که در حوزه رفاهی نحوه پرداخت و دریافت حقوق و پرداخت وام‌های مختلف و کارت‌های حکمت و سفر زمینه‌ها و بسترهای رفاهی بازنشستگان را فراهم کرده است ولی حضور یک مددکار اجتماعی حرفه‌ای در کانون بازنشستگان در این پژوهش به عنوان یک ضرورت احساس شد.

نتایج: نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که در حال حاضر بازنشستگان ناجا با مسائل اجتماعی و رفاهی از جمله علوم آگاهی نسبت به مقررات صندوق‌های بازنشستگی، نداشتن واحد مسکونی شخصی، مشکلات درمانی و نحوه برخورد کارکنان سازمان بازنشستگی با بازنشستگان مواجه هستند.

کلید واژه:

بازنشستگی (Retirement) نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران (I.R.I.Police)
مسائل اجتماعی (Social Problems)، وضعیت اجتماعی و رفاهی (Social and Welfare Status)

بازنشستگی به عنوان پدیده‌ای اقتصادی - اجتماعی، واقعیت مهمی است که لاجرم در زندگی شغلی اکثر نیروی انسانی اتفاق می‌افتد. این پدیده دارای ابعاد و تبعات مختلف فردی، اجتماعی و اقتصادی است که معمولاً (به جز از کار افتادگی و بازنشستگی زود هنگام) با پدیده سالمندی قرین و همراه است.

پدیده سالمندی و به تبع آن مقوله بازنشستگی، نه تنها با امنیت شغلی و امنیت از جهت درآمد مرتبط است، بلکه سلامت شرایط زیست انسانی را چه برای بازنشسته و چه برای دیگران متأثر می‌سازد. رسیدن به دوره بازنشستگی به عنوان بخشی از زندگی انسان در صورتی که با تدابیر اصولی و برنامه‌های متناسب با شرایط فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی جامعه همراه نباشد زمینه نگرانی و اضطراب را برای بازنشستگان به ارمغان می‌آورد که در روابط آنان با اطرافیان آثاری منفی بر جای خواهد گذاشت، اما سیاست اجتماعی متناسب با شرایط جامعه می‌تواند تعدیل‌کننده تبعات و آثار سوء بازنشستگی در جامعه باشد. بدیهی است که سیاست‌های اعمال شده در خصوص سالمندان بازنشسته باید ضمن حفظ شأن و منزلت انسانی آنها و مراقبت‌های شرافتمندانه از بازنشستگان، زمینه استقلال آنها را نیز فراهم سازد که حاصل چنین وضعیتی رضایتمندی بازنشستگان از سیاست‌های اعمال شده و خشنودی آنها از زندگی خواهد بود. از آنجایی که اصل ۲۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی بر خورداری از تأمین اجتماعی در دوران بازنشستگی، پیری و از کار افتادگی را به عنوان یک حق مطرح می‌کند و دولت را با بهره‌گیری از درآمدهای عمومی و مشارکت مردم، مکلف به تحقق آن می‌سازد. بنابراین، نهادها، سازمان‌ها، و مؤسسات مختلف مسئولیت مورد نظر را عهده دار شده‌اند که سازمان بازنشستگی نیروهای مسلح و صندوق بازنشستگی نیروی انتظامی از جمله این مؤسسات است.

توجه به بازنشستگان نیروی انتظامی نه تنها زمینه امنیت و رضایتمندی آنها را فراهم می‌کند، بلکه موجب دلگرمی توأم با ایجاد انگیزه شغلی برای نیروی شاغل تحت پوشش نیروی انتظامی خواهد شد. باید خاطر نشان ساخت که احتمال اختلال در روابط بازنشستگان با اطرافیان از جمله کارگزاران صندوق بازنشستگی به جهت انتظارات و توقعات آنها، از مسائل قابل توجه بوده، بنابراین شناخت پدیده بازنشستگی و ویژگی‌های آن و همچنین دیدگاه بازنشستگان نسبت به خدمات ارائه شده توسط صندوق می‌تواند مجموعه نیروها را در انجام بهتر مسئولیت‌ها و تکالیف خود یاری رساند. بر این اساس **سؤال اصلی پژوهش حاضر** این است که پدیده بازنشستگی و ویژگی‌های مربوط به آن، مسائل بازنشستگان تحت پوشش صندوق بازنشستگی نیروی انتظامی، همچنین نظرات و انتظارات آنها نسبت به عملکرد کارگزاران امور بازنشستگان، چیست؟

ضرورت تحقیق در زمینه مسائل بازنشستگان نیروی انتظامی

۱. از یک طرف میزان ابتلای بازنشستگان به بیماری‌های شایع دوران سالخوردگی همچون بیماری‌های قلبی - عروقی، فشار خون، پوکی استخوان، کاهش دید و در نهایت کاهش ظرفیت جسمانی و روانی آنها به دلیل بیماری‌ها، عدم مراجعه به پزشک به علت هزینه‌های موجود به علاوه احساس تنهایی، کنار بودن و جدایی از جامعه، اختلافات بین نسلی با فرزندان و اطرافیان و مسائل دیگر از مشکلات بزرگ دوران بازنشستگی برای همه بازنشستگان از جمله بازنشستگان نیروی انتظامی است.

۲. لزوم توجه و مراقبت از سالخوردگان که هم رسمی انسانی، اجتماعی و هم یک دستور مذهبی اسلامی است ضرورت توجه به بازنشستگان را بیش از پیش محرز می‌سازد. این ضرورت در مورد بازنشستگان نیروی انتظامی با توجه به تعداد نسبتاً زیاد آنها که بیش از ۱۲۵/۰۰۰ (آمار سال ۸۱) نفر تحت پوشش صندوق هستند بیش از پیش احساس می‌شود.

۳. بازنشستگان ناجا از نظر مهارت‌های شغلی هم عمدتاً در سطح پائینی هستند به طوری که برای یک بازنشسته ناجا امکان اشتغال مجدد در دوران بازنشستگی بسیار محدود است. داشتن مهارت، امید به آینده و امکان ادامه حیات شرافتمندانه در دوران بازنشستگی برای نیروی کار امروز اهمیت ویژه‌ای دارد.

۴. در بین انگیزه‌های کار و خدمت، داشتن تأمین در زمان پیری می‌تواند برای جذب نیروی کار اثر بخش و مفید باشد. این امر خصوصاً در ارتباط با کارکنان نیروی انتظامی به علت اهمیت خدمت آنها بیشتر ضرورت می‌یابد که وظیفه حفظ و حراست از جامعه و میراث و نوامیس مردم و حفظ و برقراری نظم و عدالت و حفاظت از مرزهای مملکت و مبارزه با متجاوزان و تبهکاران را بر عهده دارند. بنابراین اگر نظام بازنشستگی ناجا بتواند روش‌های حمایتی خود را به نحوی تنظیم کند تا بازنشستگان و مستمری بگیران تحت پوشش به دلیل عدم هماهنگی دریافتی‌ها با هزینه‌ها در تنگنای اقتصادی قرار نگیرند مسلماً این امر بر دل‌بستگی و علاقه کارکنان نیروی انتظامی جمهوری اسلامی اثراتی مثبت داشته و برانگیزه آنان برای تلاش و کوشش خواهد افزود، زیرا شاغلان با نگاه به وضعیت اقتصادی معیشتی و اجتماعی بازنشستگان تصویری از آینده خود را ترسیم می‌کنند.

با توجه به اهمیت کار کارکنان ناجا و جمعیت عظیم بازنشستگان این نهاد و مشکلات

احتمالی این گروه در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، بررسی مذکور به عنوان موضوع پژوهش این مقاله انتخاب شده است.

در خصوص بازنشستگی و ابعاد آن مطالعات چندی صورت گرفته است. به عنوان نمونه در سال ۱۳۷۳ توسط علی شکری تحقیقی در خصوص ارزیابی وضعیت اقتصادی و اجتماعی صندوق‌های مختلف بازنشستگی و همچنین وضعیت بازنشستگان و مستمری بگیران از نقطه نظر میزان دریافتی‌ها و هزینه‌های زندگی انجام شده است.

هدف اصلی تحقیق: هدف اصلی این تحقیق به دست آوردن شناخت بیشتر نسبت به مسائل بازنشستگان ناجا و تحول آن در سال‌های ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۸ است.

اهداف فرعی

- الف- ارائه برخی راهکارها برای پیشگیری یا کاهش مشکلات بازنشستگان ناجا.
- ب- جلب توجه مسئولان نیروی انسانی ناجا به مشکلات بازنشستگان برای ایجاد احساس امنیت بیشتر نسبت به آینده شغلی کارکنان ناجا.

سؤال‌های تحقیق

- پژوهش حاضر در پی پاسخ به سه سؤال به شرح زیر است:
  - الف- ابعاد و ویژگی‌های پدیده بازنشستگی در ناجا چیست؟
  - ب- مسائل و مشکلات بازنشستگی و بازنشستگان کدام است؟
  - ج- انتظارات بازنشستگان از صندوق بازنشستگان ناجا چیست؟
- جامعه مورد مطالعه:** بازنشستگان نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران (ناجا) از مراجعان به صندوق قرض الحسنه حبیب ابن مظاهر در خرداد ۱۳۸۱ و نمونه دوم از مراجعان به کانون بازنشستگان ناجا در خرداد ۱۳۸۸.
- روش نمونه‌گیری:** تصادفی سیستماتیک (منظم) در بین مراجعان به مدت ۱۰ روز (در دو هفته) در هر دو نمونه
- نوع نمونه:** قضاوتی، با نظر محقق و استاد راهنما و مشورت با دیگر استادان با تجربه روش‌شناسی
- معرفی زمینه‌ها:

الف- صندوقهای بیمه و بازنشستگی نیروهای مسلح

طبق قانون بیمه‌های اجتماعی و بازنشستگی و تعاون افزار مندان کارگاه‌ها و کارخانجات

ارتش، صندوقی به نام صندوق بیمه‌های اجتماعی و بازنشستگی افزارمندان ارتش در سال ۱۳۳۵ در بانک سپه تشکیل شد.

قانون استخدام نیروهای مسلح (زمینی، هوایی و دریایی)، شامل مقررات بازنشستگی و از کار افتادگی و وظیفه، در مرداد ماه ۱۳۳۶ به تصویب رسید که در آن زمان شامل نیروهای ژاندارمری کل کشور نیز می‌شد و اکنون کارکنان نیروهای مسلح سه گانه و همچنین کارکنان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران را در بر می‌گیرد. صندوق بازنشستگی نیروهای مسلح دارای یک صندوق پس انداز نیز هست که متناسب با سوابق خدمت، مبلغی از حقوق کارکنان کسر می‌شود و مبلغی نیز دولت می‌پردازد و کل این دو مبلغ به حساب پس انداز کارکنان واریز می‌شود.

این صندوق علاوه بر بازنشستگی و از کار افتادگی و حقوق وظیفه، به وراثت افسران و درجه داران و هم ردیفانی که در جنگ و عملیات رزمی شهید شوند با احتساب یک درجه بالاتر مستمری می‌پردازد. طبق ماده ۸۲ قانون استخدام نیروهای مسلح به افسران و کارمندانی که در عملیات رزمی طوری صدمه ببینند که قادر به ادامه خدمت نباشد، حقوقی به نام وظیفه تعلق می‌گیرد که میزان آن معادل با آخرین حقوق آنان است. این مبلغ مادام العمر پرداخت می‌شود و پس از فوت فرد تحت پوشش عیناً به نام مستمری متساویاً به وراثت وی پرداخت می‌گردد.

ب- صندوق قرض الحسنه حبیب ابن مظاهر

در مرکز رفاهی بازنشستگان نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران صندوق قرض الحسنه حبیب ابن مظاهر برای بازنشستگان، از کار افتادگان و جانبازان ناجا تأسیس شده است. بازنشستگان پس از مراجعه به مرکز رفاهی جهت در نوبت قرار گرفتن برای دریافت وام به صندوق حبیب ابن مظاهر معرفی می‌شوند. در این صندوق چهار نوع وام پرداخت می‌شود (سال ۱۳۸۱).

۱- وام ازدواج؛ ۲- وام تعمیر مسکن؛ ۳- وام تبصره؛ ۴- وام جعاله.

جدول شماره ۱- تاریخ بازنشستگی نمونه مورد مطالعه از بازنشستگان ناجا در سال ۱۳۸۱

تاریخ بازنشستگی (سال)	فراوانی	درصد فراوانی
از سال ۴۰-۴۴	۱	۱/۵
از سال ۴۵-۴۹	۱	۱/۵
از سال ۵۰-۵۴	۰	۰
از سال ۵۵-۵۹	۹	۱۳/۵
از سال ۶۰-۶۴	۱۳	۱۹/۵
از سال ۶۵-۶۹	۶	۱۰
از سال ۷۰-۷۴	۹	۱۳/۵
از سال ۷۵-۷۹	۹	۱۳/۵
از سال ۸۰-۸۱	۵	۷/۵
نامعلوم	۱۳	۱۹/۵
جمع	۶۶	۱۰۰

جدول شماره ۲- درجه بندی بازنشستگان نیروی انتظامی (نمونه مورد مطالعه) ۱۳۸۱

درجه	فراوانی مطلق (نفر)	درصد فراوانی
افسر ارشد	۵	۷/۵
افسران جزء	۲۵	۳۸
درجه داران	۲۵	۳۸
کارمند	۵	۷/۵
نامعلوم	۶	۹
جمع	۶۶	۱۰۰

جدول شماره ۳- اهم مشکلات افراد مورد مطالعه در نمونه مورد نظر (۱۳۸۱)

مشکلات مددجویان	فراوانی	درصد فراوانی
مشکلات مالی	۶۴	٪۷۰
مشکلات درمانی	۴۸	٪۵۲
مشکلات مسکن	۴۰	٪۴۳
مشکلات بیکاری	۶	٪۶

با توجه به این جدول اهم مشکلات از نظر فراوانی و اهمیت مشخص می‌شود. تکرار نوع مشکل توسط پاسخگو موجب افزایش جمع فراوانی جدول، بیش از حجم نمونه است..

یافته‌ها در تحقیق دوم (۱۳۸۸)

مهم‌ترین مشکلات بازنشستگان ناجا (مراجعان به کانون بازنشستگان نیروهای مسلح) در این محل با چند نفر از بازنشستگان مراجعه کننده مصاحبه آزاد و چهره به چهره انجام گرفت که نتایج آنها در این بخش از مقاله ارائه می‌شود.

اولین مسئله‌ای که به صورت مشترک در مصاحبه‌ها مشخص شد: اکثریت افراد مورد مصاحبه از تسهیلات ناجا برای بازنشستگان آگاهی ندارند و از طریق دوستان و همکاران مطلع می‌شوند دومین مسئله مربوط به مشکلات اقتصادی است که در پژوهش سال ۸۱ به عنوان مهم‌ترین مشکل فراگیر همه مطرح بوده ولی در تحقیق ۸۸ فراگیر نبوده و به تعدادی از آنها محدود شده است. اولین موردی که مصاحبه شد یک فرد بازنشسته سال ۶۷ است که حدود یک سال است برای دریافت حقوق خود به کانون مراجعه و به دلیل عدم وجود شعبه کانون در شهر لاهیجان (محل زندگی ایشان) به کانون بازنشستگی در تهران مراجعه کرده و برای دریافت حقوق بازنشستگی و ما به التفاوت خود اقدام کرده است وی اظهار داشت چون چندین سال اسیر بوده و بعد از آزادی به دلیل عدم آگاهی و پیگیری اقدام به دریافت حقوق خود نکرده است که این عدم آگاهی به دلیل کم سواد بودن خودشان هم بوده است.

مصاحبه‌های دیگر نشان می‌دهد که مشکل اصلی بازنشستگان ناجا «مراجعان به کانون»، عقب افتادن حقوق و عدم دریافت به موقع مطالبات آنهاست که کانون از طریق سامانه، مشکلات ایشان را بررسی می‌کند و به آنها اطلاع می‌دهد که دلیل این مشکلات چه بوده و باید چه کاری انجام دهند.

در مورد مستمری بگیران نیز عدم آگاهی از مقررات و مراحل کار مشکل اساسی آنهاست. طبق اظهارات کارکنان کانون (اگر مستمری بگیران مشکل حادی داشته باشند) در این محل برای آنها گزارش تهیه می‌شود و به اداره مربوطه ارسال می‌گردد طبق این گزارش‌ها کارگزاران وظیفه دارند که مشکلات را بررسی کنند، از محل زندگی مددجویان بازدید به عمل آورند و در صورت تأیید با شرایطی به آنها مساعدت شود. البته بازنشسته دیگری که در آنجا حضور داشت اظهار داشت که آنها «کارکنان کانون» این کار را عمدتاً به تأخیر می‌اندازند.

یکی از آنها اظهار کرد که بعد از ۱۵ سال بازنشستگی و ۸ بار عمل جراحی به خاطر بیماری و جانبازی خود مسئولان کانون ناجا حتی تاکنون هم به محل زندگی ایشان که واقع در شهر ری است نرفته و بازدیدی انجام نداده‌اند.

با بررسی فیش حقوقی، مدارک و نامه‌های موجود در پرونده ایشان ملاحظه شد که حقوق بازنشستگی وی ۵۳۰ هزار تومان است که به گفته خودش ۲۰۰ هزار تومان اجاره بها پرداخت می‌کنند و بقیه آن را خرج درمان خود کرده و قادر به تأمین مخارج خانواده نمی‌باشند. همچنین اظهار داشتند که وسایل مصرفی خود را از طریق کارت حکمت تهیه می‌کنند، اگر این کارت وجود نداشت، در تأمین معاش خانواده دچار مشکل می‌شدند.

یافته‌ها

با توجه به مصاحبه چهره به چهره با تعدادی از بازنشستگان ناجا مشخص شد که در ادارات مربوطه مددکار اجتماعی حرفه‌ای به تعداد کافی وجود ندارد. موضوع دیگری که اکنون بهبود یافته اینکه قبلاً بازنشستگان ناجا باید به بانک سپه مراجعه می‌کردند و از طریق حساب بانکی حقوق خود را دریافت می‌کردند، اما در حال حاضر از طریق سیستم خودپرداز این کار را انجام می‌دهند. برای دریافت وام‌هایی که برای بازنشستگان در نظر گرفته شده آنها باید به صندوق‌هایی مثل صندوق حبیب ابن مظاهر، صندوق‌های کانون بازنشستگان، مؤسسه مالی و اعتباری قوامین و... مراجعه کنند.

یکی از توجهات بارز و مفید ناجا به بازنشستگان ارائه کارت حکمت است که بازنشستگان می‌توانند هر ماه حدود ۱۰۰ هزار تومان از فروشگاه‌های مخصوص خرید کنند و یا طرح رفاهی دیگر ناجا مثل کارت سفر است که بازنشستگان می‌توانند از طریق این کارت به شهرستان‌های داخل کشور مسافرت و از هتل‌های ناجا تا ۴۰ درصد تخفیف استفاده کنند. وام‌های دیگری که ناجا به بازنشستگان خود تخصیص می‌دهد به این ترتیب است:

۱- وام ازدواج؛ ۲- وام دانشجویی؛ ۳- وام تعمیر؛ ۴- وام خودرو؛ ۵- وام مسکن؛ ۶- وام برای درمان بیماری؛ ۷- وام ضروری.

نتیجه‌گیری

بیشترین مشکلات بازنشستگان ناجا مربوط به عدم آگاهی آنها از مقررات صندوق‌های بازنشستگی و بعد از آن اندک بودن میزان حقوق دریافتی، نداشتن واحد مسکونی شخصی، مشکلات درمانی و برخورد کارکنان سازمان بازنشستگی با بازنشستگان است، نداشتن شعبه‌های محلی و مشکلات رفت و آمد به شعبه‌های سازمان برای پیگیری در خواست‌ها نیز از دیگر مشکلات آنها می‌باشد.

پیشنهادها

۱. قرار دادن حداقل یک مددکار اجتماعی در هر یک از کانون‌های بازنشستگی برای مصاحبه با افراد و تهیه گزارش و پیگیری در خواست‌های مراجعان.
۲. گسترش شعبات سازمان برای جلوگیری از مشکلات رفت و آمد مراجعان شهرستان‌های کوچک.
۳. با توجه به برخورد چهره به چهره با بازنشستگان ملاحظه شد که اکثر آنها از تسهیلات موجود در ناجا آگاهی زیادی ندارند لذا باید اطلاع رسانی سازمان گسترده‌تر شود.

۴. سازمان به آموزش کارکنان و نحوه رفتار با بازنشستگان توجه ویژه‌ای داشته باشد.
۵. پیشنهاد می‌شود در تأمین هزینه‌های درمانی بازنشستگان توجه بیشتری شود.
۶. توجه بیشتر به تأمین نیازهای مادی و معیشت بازنشستگان ناجا.
۷. فرهنگ‌سازی مناسب از طریق رسانه‌ها و برگزاری سمینارهای علمی در جهت شناخت نقش و جایگاه آنان و قدردانی از خدمات صادقانه آنها و توجه دادن افکار عمومی نسبت به ایشان می‌تواند تا حدی منزلت و جایگاه از دست رفته بازنشستگان را جبران کند.
۸. از آنجا که نگرش به پدیده بازنشستگی در ابعاد سه گانه (بازنشستگان، کارگزاران امور بازنشستگی و آحاد جامعه) در تمامی موضوعات مربوط به این پدیده از جمله زمینه‌های ارتباط اثر گذار است، بر این اساس اطلاع رسانی و همچنین تبلیغات مناسب و کارآمد می‌تواند در نگرش و تلقی درست نسبت به این پدیده اثرگذار باشد و بستر مناسبی را برای ایجاد احساس امنیت و رفاه در بازنشستگان و تفاهم با اعضای خانواده و بخش‌های مختلف جامعه از جمله سازمان مسئول و کارگزاران آن به وجود آورد.
۹. در شرایطی که برخی از بازنشستگان، این تلقی را دارند که سازمان به مسائل و مشکلات بازنشستگان اهمیت نمی‌دهد، باید به طور جدی نسبت به عوامل اثر گذار در این اندیشه دقت کرد و در اصلاح آن کوشید. به نظر می‌رسد که یکی از عوامل مؤثر بر این تلقی، تبلیغات مستقیم و غیر مستقیم رسانه‌ها و نهادهای مربوط است.
۱۰. طبق نتایج هر دو پژوهش سال‌های ۸۱ و ۸۸ حدود نیمی از بازنشستگان دچار بیماری‌های مختلف هستند که بخش قابل توجهی از آنها، بیماری‌های خاص دوران سالمندی است و بر همین اساس تعداد قابل توجهی از آنها نیازمند مراقبت‌های ویژه یا بستری شدن در بیمارستان‌ها هستند.
- نظر به اینکه بیش از نیمی از نمونه مورد مطالعه، در هر دو تحقیق خدمات درمانی ارایه شده از سوی کانون را ناکافی اعلام کرده‌اند. لذا می‌توان با تدابیر مناسب در مراکز درمانی نظیر فعال کردن واحدهای مددکاری اجتماعی و همچنین عیادت کارگزاران مربوطه از بازنشستگان بستری، ضمن اصلاح تلقی آنها از خدمات درمانی، فضای ارتباطی توأم با تفاهمی را بین جامعه بازنشسته تحت پوشش و کانون فراهم کرد.
۱۰. نحوه برخورد کارگزاران امور بازنشستگی با بازنشستگان، در تمامی زمینه‌ها از جمله اصلاح نگرش بازنشستگان نسبت به پدیده بازنشستگی، نسبت به سازمان، نسبت به خود و جامعه اثر گذار است، لذا انجام کارگاه‌های آموزشی مناسب برای کارکنان این کانون‌ها پیشنهاد می‌شود.

در پایان لازم است از همکاری صمیمانه مسئولان صندوق حبیب ابن مظاهر و کانون
بازنشستگان ناجا قدردانی شود.

فصلنامه علمی - پژوهشی انضمام اجتماعی / سال اول / شماره اول / بهار

فهرست منابع:

- اعتضادپور، ناهید و فهیمه رجبی‌راد (۱۳۷۵). تأمین اجتماعی در ایران، تهران: مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی.
- پناهی، بهرامی (۱۳۷۶). اصول و مبانی نظام اجتماعی، تهران.
- تامپسن، لارنس، سال‌سالمندی و خردمندی، ابعاد اقتصادی بازنشستگی در بخش عمومی،
- سیف‌الهی، سیف‌اله (۱۳۷۹). مطالعه و بررسی اقتصادی و اجتماعی مستمری بگیران سازمان تأمین اجتماعی در سطح تهران، پژوهشکده میزان.
- سازمان بازنشستگی کشور (۱۳۸۷). مجموعه مقالات همایش بازنشستگان کشور.
- شکری، علی (۱۳۷۳). ارزیابی اقتصادی صندوق‌های بازنشستگی در ایران، تهران: مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی.
- زاهدی اصل، محمد (۱۳۸۱). بازنشستگی، ویژگی‌ها و مسائل آن از دیدگاه...، مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی، فصلنامه تأمین اجتماعی، تهران: شماره ۱۱.

پایان نامه‌ها:

- حاجی حسینی، بهاره. بررسی مسائل اجتماعی، رفاهی بازنشستگان ناجا در سال ۱۳۸۱ پایان نامه کارشناسی مددکاری.
- حاجی حسینی، بهاره. پژوهش کیفی در خصوص مسائل اجتماعی و رفاهی بازنشستگان ناجا. مراجعه کننده به کانون در سال ۱۳۸۸

